

KAHJURITÕRJUJA I, II, III

EESSÕNA

Eesti kutsekvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutsekvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutsekvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsiooni tasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu. Kahjuritõrje kutsealal on kutsekvalifikatsiooni süsteemis I, II ja III kutsekvalifikatsioon.

Kutsestandardi koostas Teeninduse Kutsenõukogu moodustatud töörühm koosseisus:

Pille Lankinen	Patricol OÜ
Kalevi Lankinen	Patricol OÜ
Anneli Piirsalu	Gifti-Kutid OÜ
Toomas Trei	PPS Eesti OÜ
Sirje Propst	Patricol OÜ
Kalle Pilt	Puleium OÜ
Avo Talts	Heivoland OÜ

28.aprill ja 19.mai 2004. a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus Eesti Desinfektsiooni- ja Kahjuritõrjeettevõtete Liidu üldkoosolekul ja juhatuse koosolekul. Kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud arvamusküsitlustel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud Suurbritannia NVQ-de (National Vocational Qualifications – rahvuslikud kutsekvalifikatsioonid) kutseoskuskõuetega ja Soome kutsekvalifikatsiooninõuetega (näyttötutkintojen kuvaukset). Kutsestandardi muutmisel arvestati Euroopa Liidu direktiivi 98/8 (biotsiidid) nõudeid ning Riigikogus vastuvõetud Biotsiidide seaduse sätteid.

Käesolev kutsestandard on koostatud uustöötlusena.

Käesoleva kutsestandardi jõustumisel kaotab kehtivuse 19. novembril 2001. a. Teeninduse Kutsenõukogu otsusega nr. 7 kinnitatud desinfektori I, II, ja III kutsestandard.

Kahjuritõrjuja I, II ja III kutsekvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on kinnitatud 16. juuni 2004. a. Teeninduse Kutsenõukogu otsusega nr. 13.

Kutsestandardis määratletud kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

- 1) töötajate kutsequalifikatsiooni nõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsequalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kutsequalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuuluvad desinfektsioon, deratisatsioon ja desinseksioon puhastusteeninduse valdkonda, kood 74.7.

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub kahjuritõrjuja 5. pearühma "Teenindus- ja müügitõõtjad", kood 5.

3 KUTSENIMETUS JA KUTSEQUALIFIKATSIOONI TASE

Eesti keeles:	Kahjuritõrjuja I, II, III
Inglise keeles:	Pest Control Operator I, II, III
Vene keeles:	Дезинфектор I, II, III
Soome keeles:	Desinfektori I, II, III

4 KUTSEKIRJELDUS

Kahjuritõrjuja - Isik, kes kasutab biotsiide kahjulike organismide keemiliseks või bioloogiliseks hävitamiseks, tõrjeks, kahjustava toime ennetamiseks või muul keemilisel või bioloogilisel viisil nende vastu võitlemiseks. Kahjuritõrjujaks käesoleva kutsestandardi mõistes ei ole isik, kes kasutab kahjuritõrjeks:

- 1) taimekaitseadusega (RT 2000, 29, 169) sätestatud aineid või valmistisi;
- 2) ravimiseadusega (RTI 1996, 3, 56) sätestatud aineid või valmistisi;;
- 3) veterinaarravimeid ja immunoloogilisi ravimeid;
- 4) käibemaksuääruga 5% maksustatavad ravimeid, meditsiiniseadmete abivahendeid ja keemilisi kahjuritõrje vahendid (biotsiidid) (RTL 2001, 21 148);
- 5) toiduainetes kasutatavaid lisaaineid
- 6) söödalisandeid,
- 6) kosmeetikatooteid

Biotsiid - kas ühte või enamat toimeainet sisaldav aine või valmistis, mis on ette nähtud kahjulike või ebasoovitavate organismide keemiliseks või bioloogiliseks hävitamiseks, peletamiseks, kahjutustamiseks, kahjustava toime kontrolli all hoidmiseks või muul viisil nende vastu võitlemiseks, kusjuures biotsiidi kasutamine peab olema ohutu inimese tervisele;

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

Toimeaine – aine või mikroorganism, sealhulgas viirus või seen, millel on üldine või spetsiifiline toime kahjulikele või ebasoovitavatele organismidele ning mida kasutatakse selle vastava omaduse tõttu biotsiidis.

Kahjulik organism - iga organism, mille olemasolu või elutegevus võib olla ohtlik inimesele, tema tegevusele, toodetele, mida nad kasutatavad või toodavad, loomadele ning ka teistele elusorganismidele või keskkonnale;

Sihtorganism – konkreetne kahjulik organism, millele mõjutab ettenähtud biotsiid.

Kahjuritõrjuja töö eesmärk on elukeskkonna ohutumaks muutmise kahjulike organismide keemilise või bioloogilise hävitamise, tõrje, kahjustava toime ennetamise või muul keemilisel või bioloogilisel viisil nende vastu võitlemise teel.

Kahjuritõrjuja töös on oluline:

- 1) Kahjulike organismide tundmine, nende elutugevuse iseärasuste teadmine
- 2) Biotsiidide tundmine
- 3) Hügieeninõuete teadmine ning täitmine
- 4) Isikukaitsevahendite tundmine ning kasutamine
- 5) Esmaabi tundmine
- 6) Psühholoogilise pinge taluvus
- 7) Hea füüsiline vorm ning regulaarne tervisekontroll
- 8) Vastusvõime

Kahjuritõrjuja tööga võivad kaasneda:

- 1) Allergia kasutatavate biotsiidide või lisaainete suhtes
- 2) Kõrge temperatuuriga töökeskkond
- 3) Raskesti läbitavate läbipääsude ja avade esinemine
- 4) Liigniiske töökeskkond
- 5) Saastatud õhuga töökeskkond
- 6) Töö õhtu-, öö- ja hommikutundidel, puhkepäevadel ja riiklikel pühadel

Kahjuritõrjuna saab töötada täisealine ja vaimselt terve inimene.

Kahjuritõrjuja I on praktilise töökogemusteta töötaja, kes tuleb toime lihtsamate tööülesannete täitmisega ning keda tuleb juhendada.

Kahjuritõrjuja I kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav kahjuritõrjuja koolituskursuse läbimine ja põhiharidus.

Kahjuritõrjuja II on praktilise töökogemusega oskustöötaja, kes töötab iseseisvalt ning tuleb toime tööülesannete täitmisega erisugustes olukordades.

Kahjuritõrjuja II kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav kahjuritõrjuja koolituskursuse läbimine, põhiharidus ning 1-aastane töökogemus kahjuritõrjuna.

Kahjuritõrjuja III on oma kutseala meister, kes tuleb toime keerukate tööülesannete täitmisega muutuvates olukordades. Ta on võimeline juhendama teisi töötajaid ja õpilasi ning edasi andma kutsealaseid oskusi. Ta juhib töögruppi, vastutab materiaalsete väärtuste jagamise ja töö korraldamise ning teiste töö tulemuste eest. Kahjuritõrjuja III kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav kahjuritõrjuja koolituskursuse läbimine, kutse- ja juhtimisalane täiendkoolitus, keskharidus ning 3-aastane töökogemus kahjuritõrjuna, sealhulgas teiste töötajate juhendamise kogemus.

5 KUTSEOSKUSNÕUDED (vt lisa B)

5.1 Üldoskused ja -teadmised

- 5.1.1 Majandus – I, II algtase; III kesktase
- 5.1.1 Tööõigus – I, II algtase; III kesktase
- 5.1.2 Töökeskkonna ohutus
 - 1) riskide hindamine ja haldamine
 - 2) töötervishoid ja tööhügieen
 - 3) tuleohutus
 - 4) elektriohutus
 - 5) esmaabi andmine
 - 6) isikukaitsevahendid
 - 7) tegutsemise ohuolukorras
 - 8) jäätmekäitlus
- 5.1.3 Suhtlemine – kesktase
 - 1) suhtlemistehnikate valdamine
 - 2) konfliktidega toimetulek
- 5.1.4 Eesti keel – I, II algtase; III kesktase (vt lisa C)
- 5.1.5 Juhtimine – I, I nõue puudub; III algtase

5.2 Põhioskused ja -teadmised

- 5.2.1 Oma töökoha korraldamine
- 5.2.2 Kutsealast tegevust reguleerivad õigusaktid
- 5.2.3 Hügieen
 - 1) põhimõiste ja olemus
 - 2) hügieeninõuded kahjuritõrje seisukohalt
- 5.2.4 Enamlevinud kahjurid ja nende määramine - I nõue puudub;
II kutsekvalifikatsioonitase – lüljalgsed, närilised, linnud, molluskid, kalad
III kutsekvalifikatsioonitase – lisaks mikroorganismid, sh viirused ja seened
- 5.2.5 Kahjurite poolt tekitatud majanduslik kahju
- 5.2.6 Kahjurite vahendusel inimestele ja koduloomadele ülekanduvad haigustekitajad ja haigused
- 5.2.7 Biotsiidid ja nende toimeained ning -mehhanismid; nende mõju inimesele ja keskkonnale (vt lisa D) – biotsiidide liigid ja nende kirjeldused
 - 1) desinfektsioonivahendid ja üldised biotsiidid
 - 2) konservandid
 - 3) kahjuritõrje vahendid
 - 4) muud biotsiidid
- 5.2.8 Biotsiidide käitlemise nõuded
 - 1) kemikaali riskiteguri hindamine ja kemikaaliriski vähendamine
 - 2) biotsiidide transport ja säilitamine
 - 3) arvestuse pidamine biotsiidide ja nende kasutamise üle
 - 4) töölahuste valmistamine
- 5.2.9 Tõrjemeetodid ja -vahendid
 - 1) ennetavad ja otsesed tõrjemeetodid
 - 2) füüsikalised meetodid
 - 3) keemilised meetodid ja selle erinevad võtted sh
 - a) suitsutamine, udutamine
 - b) fumigeerimine - I, II nõue puudub; III kesktase
 - 4) desinfektsiooni meetodid

- 5.2.10 Kahjuritõrje läbiviimine ja iseärasused erinevatel objektidel
 - 1) elamutes
 - 2) toidukäitlemisettevõtetes
 - 3) tervishoiu- ja hoolekandeesutustes
 - 4) lasteasutustes
 - 5) toidukaubanduses ja toiduvalmistamise ettevõtetes
 - 6) mittetavapärastes ettevõtetes nagu laod, laevad, vagunid, elevaatorid jms
- 5.2.11 Nõuded dokumentatsioonile
- 5.2.12 Kahjurite seire ja kahjuritõrje läbiviimise etapid
- 5.2.13 Esmaabi
 - 1) ägedate ja krooniliste mürgistuste tunnused
 - 2) vastumürgid
 - 3) esmaabi võtted ja esmaabi apteek
- 5.2.14 Ohtlike jäätmete käitlemine
- 5.2.15 Klienditeenindus – I algfase; II, III kesktase
- 5.2.16 Töövahendid, seadmed ja masinad (vt lisa E)

5.3 Isikuomadused ja võimed

- 1) krooniliste haiguste ja ülitundlikkuse puudumine, füüsiline tugevus
- 2) kohanemisvõime (pinge- ja stressitaluvus)
- 3) vastutusvõime (täpsus, korrektsus, usaldatavus, kohusetunne, enesedistsipliin)

6 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

KUTSEKVALIFIKATSIOONI SÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangute ja isikuomaduste.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

Kutsekvalifikatsioonisüsteemis on viis taset, kusjuures I tase on madalaim ja V tase kõrgeim. Planeerimise ja arhitektuurse projekteerimise kutsealal on kutsekvalifikatsioonisüsteemis ainult V kutsekvalifikatsioon.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

KUTSEOSKUSNÕUDED

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioscused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Kesktaase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtaase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevat nõuet on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktaase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtaase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.

BIOTSIIDIDE LIIGID³

PÕHIRÜHM 1: Desinfektsioonivahendid ja üldised biotsiidid

Tooteliik 1: Inimeste hügieeniks kasutatavad biotsiidid

Tooteliik 2: Eraruumide ja avalike tervishoiuruumide desinfektsioonivahendid ja muud biotsiidid

Tooteliik 3: Loomade hügieeniks kasutatavad biotsiidid

Tooteliik 4: Toidu- ja söödaruumides kasutatavad desinfektsioonivahendid

Tooteliik 5: Joogivee desinfektsioonivahendid

PÕHIRÜHM 2: Konservandid

Tooteliik 6: Suletud nõudes kasutatavad konservandid

Tooteliik 7: Pinnakaitsevahendid

Tooteliik 8: Puidukonservandid

Tooteliik 9: Kiudaine, naha, kummi ja polümeeritud materjalide konservandid

Tooteliik 10: Müürikaitsevahendid

Tooteliik 11: Konservandid vedelikjahutuse ja töötlussüsteemide jaoks

Tooteliik 12: Limatõrjevahendid

Tooteliik 13: Metallitöötlusõli kaitsevahendid

PÕHIRÜHM 3: Kahjuritõrje

Tooteliik 14: Näriliste tõrjevahendid

Tooteliik 15: Linnumürgid

Tooteliik 16: Molluskite tõrjevahendid

Tooteliik 17: Kalamürgid

Tooteliik 18: Insektitsiidid, akaritsiidid ja tooted muude lüljalgsete tõrjeks

Tooteliik 19: Repellendid ja atraktandid

PÕHIRÜHM 4: Muud biotsiidid

Tooteliik 20: Toidu- või söödakonservandid

Tooteliik 21: Saastumisvastased (*antifouling*) ained

Tooteliik 22: Balsameerimis- ja taksidermilised vedelikud

Tooteliik 23: Teiste selgroogsete loomade tõrje

³ EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 98/8/EÜ V lisa "Biotsiidide liigid ja nende kirjeldused"

TÖÖVAHENDID, SEADMED JA MASINAD

- Näriliste söödakastid
- Mehaanilised lõksud näriliste püüdmiseks
- Pritsimispudelid
- Aerosoolballoonid
- Elektrilised sääskede peletajad
- Lendavate putukate püünised
- Peibutussöödamajad kahjurputukatele
- Suitsuküünlad
- Suitsuspiraalid ja -pulgad
- Liimpüünised roomavate putukate ja näriliste püüdmiseks
- Feromoonpüünised lendavate putukate püüdmiseks
- Lindude peletusogad
- Indikaatoritorud gaasi piirväärtuste mõõtmiseks
- Elektrilised ultraheliseadmed
- Elektrilised valguspüünised
- Pulbri lõõtsad
- Geelipüstolid
- Õhkrelvad
- Taskulambid
- Madalsurve käsipritsid
- Kõrgsurve kompressorid – aerosooliaparaadid
- Termogeneraatorid
- Tolmuimejad
jm seadmed ja masinad

ISIKUKAITSEVAHENDID

- Hingamiselundite kaitsevahendid (täis- ja poolmaskid)
- Filterkaitsevahendid
- Kaitseprillid
- Kaitsekindad
- Kaitseriietus
jm isikukaitsevahendid